مطالعات محیطی هفت حصار شماره چهل‌وهفتم/ سال سیزدهم/ بهار ۱۴۰۳
صفحات ۱۹۴-۱۸۵

روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان با تأکید بر تبیین روش تحقیق روایتی

مهران علی‌الحسابی*، سلمان مرادی**

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۸/۳۰
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۵

چکیده

در اغلب نوشتگان موجود در مورد هویت، به نقش تاثیرگذار مکان در شکل‌گیری هویت اشاره و بر اهمیت آن تأکید شده است. در مقابل، پرداختن به موضوع هویت مکان نیز موضوع برخی از تحقیقات در حوزه مطالعات و برنامه‌ریزی محیطی بوده است. مقاله حاضر ابتدا به بررسی و تحلیل پیشینه تحقیق در دو بعد ۱) پیشینه نظریات و ۲) پیشینه روش شناسی تحقیق در هویت مکان پرداخته و کمبودهای پیشینه روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان را مشخص کرده است. در بخش پیشینه نظریات، این نظریات به دو دسته عمده شامل نظریات متقدم و نظریات متاخر در مورد تعریف هویت مکان تقسیم شده است. حرکت از تعاریف متقدم به تعاریف متأخر در دهه های اخیر حاصل توجه به ابعاد و مولفه‌های متعدد و غیرکالبدی تشکیل دهنده هویت مکان، بویژه ابعاد مرتبط با اقتصاد سیاسی و نیروهای اجتماعی مکان است. در ادامه با بهره‌گیری از روش تحقیق اکتشافی و استقرایی، پس از بررسی ادبیات موجود در مورد هویت مکان، چارچوب مفهومی (محتوایی) و چارچوب رویه‌ای (فرآیندی) شکل‌گیری هویت مکان تبیین شده است. در بخش دوم مقاله، بر پایه بررسی ادبیات موجود در مورد روش شناسی تحقیق، از میان روش‌شناسی‌های موجود در رویکرد کیفی، روش‌شناسی مطالعه گفتمان و روش تحقیق روایتی به عنوان زیر مجموعه آن، به عنوان اجزاء تحقیق در هویت مکان معرفی شده است. در ادامه به تبیین روش تحقیق روایتی پرداخته شده و به قابلیت‌های این روش در بررسی هویت مکان اشاره شده است که از آن جمله می‌توان به قابلیت بررسی فرآیند زمانی شکل‌گیری معانی، بررسی معانی مورد مناقشه بین نیروهای مختلف اجتماعی و سیاسی، برداشت و جمع‌آوری فراگیر اطلاعات و داده‌ها و تحلیل کل‌نگر و سیستماتیک یافته‌ها و داده‌های جمع‌آوری شده اشاره کرد. در بخش سوم مقاله، به طور خلاصه به شیوه‌های بکارگیری روش تحقیق روایتی در بررسی هویت مکان پرداخته شده و به چارچوب کلی تحلیل یافته بر اساس روش تحلیل گفتمان پرداخته شده است.

واژگان کلیدی

هویت مکان، روش تحقیق، تحقیق روایتی

* دانشیار گروه شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران alalhesabi@iust.sc.ir
** استادیار گروه شهرسازی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) s_moradi@azad.ac.ir

مقاله علمی- روش‌شناختی
ISSN: 2322-5602 ©: IAUH

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

مقدمه

در نظریات مختلف در حوزه علوم محیطی به تأثیر مکان در ایجاد و تثبیت هویت اشاره شده است. در کنار این نظریات، برخی نیز به مقوله هویت مکان[1] پرداخته‌اند. دلیل این دسته نوشته‌ها آن است که اگر به اندرکنش سازنده بین هویت و معنا از یک طرف، و شرط داشتن معنا برای تبدیل فضا به مکان توجه شود، پس می‌توان به مفهوم هویت مکان نیز اشاره کرده و آن را مورد بررسی قرار داد. اما آنچه در مورد هر مفهومی در حوزه‌های علمی اهمیت دارد، شیوه تحقیق و بررسی آن است. جستجوی روش‌شناسی و روش مناسب بررسی هر مفهومی، نیازمند تبیین به عنصر اساسی در مورد آن مفهوم است؛ ۱) چارچوب مفهومی یا محتوایی و ۲) چارچوب رویه‌ای یا فرآیندی؛ مفاهیمی که در ادامه به آنها پرداخته خواهد شد.

مقاله حاضر بر این فرض استوار است که تدوین چارچوب تحقیق برای بررسی و ارزیابی هر مفهومی، نیازمند فهم و تدوین چارچوب مفهومی (محتوایی) و چارچوب رویه‌ای (فرآیندی) شکل‌گیری آن مفهوم است. بر این اساس، تحقیق حاضر با بهره‌گیری از روش تحقیق اکتشافی- استقرایی، پس از به بررسی و تحلیل پیشینه تحقیقات انجام شده در مورد هویت مکان، چارچوب‌های دوگانه فوق را در مورد هویت مکان تدوین نموده و بر اساس این چارچوب‌ها، چارچوب تحقیق در هویت مکان، شامل روش‌شناسی، روش، شیوه جمع‌آوری داده‌ها و در پایان چارچوب تحلیل داده‌ها را تدوین می‌نماید.

پیشینه تحقیق

بسیاری از نوشته‌های موجود، برای تبیین مفهوم مکان، به توضیح تقابل مفهومی و محتوای دو مفهوم مکان و فضا[2] پرداخته و معتقدند فضا از طریق فرآیندهای مختلف اجتماعی، فرهنگی، و نشانه‌ای به مکان تبدیل می‌شود (Stedman, 2002, Sampson & Goodrich, 2009, Low & Altman, 1992) و همچنین مکان مفهومی فرای «موقعیت[3]» بوده (Hauge, 2005) در حالی که فضا را می‌توان جابجا کرد، جابجایی مکان امکان‌پذیر نیست (گروتر، ۱۳۸۳: ۱۳۸).

پیشینه تحقیق در هویت مکان را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد؛ ۱) پیشینه نظریات موجود در مورد هویت مکان و ۲) پیشینه روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان. بررسی پیشینه نظریات ارائه شده در مورد هویت مکان چارچوب و معیارهایی برای تحلیل پیشینه روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان را در اختیار قرار می‌دهد.

پیشینه نظریات هویت مکان بررسی نظریات ارائه شده در مورد هویت مکان نشان می‌دهد این نظریات به دو دسته کلی قابل تقسیم هستند؛ نظریات متقدم و نظریات متأخر. جدول زیر نظریات موجود در هر دو دسته را نشان می‌دهد.

جدول ۱- مقایسه نظریات متقدم و متاخر در مورد هویت مکان

نظریات متقدم	- هویت مکان محصول تفاوت‌های کوچک و بزرگی است که باعث بازشناختن یک مکان و خوانایی محیط می‌شود (والتر بور در دانشپور، ۱۳۷۶) - هویت مکان نتیجه ارتباط ترکیب ظاهری و کالبدی، عملکردها و فعالیت‌های قابل مشاهده و مفاهیم و نمادهای موجود در مکان (Relph, 1976) - هویت مکان حیات انسانی و اجتماعی خیابان‌ها در مقابل حیات اقتصادی (جیکوبز، ۱۳۸۹) - هویت مکان شخصیت فردی هر محیط و پرهیز از یکنواختی و مشابهت در محیط‌های شهری از طریق به جلوه در آوردن ویژگی‌های خاص مکان است (کالن، ۱۳۹۱) - هویت مکان حدی است که شخص می‌تواند یک مکان را به عنوان مکانی متمایز از سایر مکان‌ها بشناسد (لینچ، ۱۳۸۱)
نظریات متاخر	- محصول روایت‌گری و *فراگویی راهبردی*[4] معانی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و غیره مکان توسط استفاده‌کنندگان یا نهادهای قدرت در مکان است (Amundsen, 2001) - محصول گفتمان هویت از سوی رهبران سیاسی و گروه‌هایی است که در فرآیند ساخت، مذاکره، تغییر یا تأیید یک جواب به تقاضایی برای تصویر جمعی درگیرند (Passi, 2003) - تفاسیر و روایت‌های[5] گروه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی در مورد مکان باعث شکل‌گیری هویت مکان می‌شوند (Hague, 2005) - محصول داستان‌ها و روایت‌هایی است که مردم در مورد مکان بیان می‌کنند و این داستان‌ها با یکدیگر بخش مهمی از هویت را می‌سازند (Dormas & Lagendijk, 2006) - محصول روایت‌های متفاوت و متنوعی است که توسط افراد مختلف بیان می‌شوند، افرادی که در بخش‌های مختلف جامعه قرار گرفته‌اند و اهداف مختلفی را دنبال می‌کنند (Madanipour, 2013)

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

حرکت از تعاریف متقدم به تعاریف متأخر در سال‌های اخیر یکی از نتایج توجه به ابعاد و مولفه‌های متعدد و غیرکالبدی تشکیل دهنـده هویـت مکان، بویژه ابعاد مرتبط با اقتصاد سیاسی مکان است. بعلاوه همان‌طور که می‌توان دید، در نظریات متاخر نقش بسیار بارز و تعیـین کننـده‌ای برای روایت‌های افراد و گروه‌های اجتماعی در فرآیند شکل‌گیری هویت مکان بیان شده است. فرآیند شـکل‌گیـری ایـن روایـت‌هـا در بخـش چارچوب فرآیندی تبیین خواهد شد.

پیشینه روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان

بررسی پیشینه روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان و تحلیل این تحقیقات را می‌توان در جدول زیر جمع‌بندی کرد.

جدول ۲- مقایسه تحقیقات انجام شده در حوزه هویت مکان

محقق	مولفه‌های هویت مکان	روش تحقیق	شیوه جمع‌آوری داده‌ها	مولفه‌های تحلیل
Vainikka, 2014	- ویژگی‌های اجتماعی- مکانی - حافظه جمعی	مطالعه گفتمان	گروه‌های تمرکز اجتماعی	ویژگی‌های اجتماعی- تشخص- تداوم
Belanger et al, 2012	- کالبد مکان - معنای مکان	تحلیل منظر ذهنی	ترسیم نقشه‌های شناختی	مقیاس- پیچیدگی- معناداری
Vlassenroot & Büscher, 2009	- ویژگی‌های سیاسی- اجتماعی - ویژگی‌های اقتصادی	تحلیل مکالمه	مصاحبه غیرساختارمند	استقلال ادراکی- ویژگی‌های اجتماعی
Bolt, 2009	- ویژگی‌های اجتماعی - ویژگی‌های فرهنگی	تحلیل مکالمه	مصاحبه عمیق نیمه‌ساختارمند	ادراکات مثبت- ادراکات منفی
Valera & Guardia, 2002	- قابلیت تشخیص - تصویر مکان - همگونی اجتماعی	مطالعه همبستگی	پرسشنامه	اعتبار اجتماعی- حس تعلق- رضایت‌مندی- استفاده از امکانات مکان- ارتباط با همسایگان- تجارب فردی و گروهی- شناخته شدن به محله
دانشپور، ۱۳۷۸	- کالبد مکان - معنای مکان - فعالیت‌های در مکان	مطالعه همبستگی	پرسشنامه	خوانایی و قابلیت- شخص- امنیت-مطلوبیت- خاطره‌انگیزی- حس تعلق

برای بررسی و نقد پیشینه روش‌شناسی تحقیق در هویت مکان، می‌بایست معیارهای جهت بررسی این تحقیقات تدوین شود. بر اساس مطالعه پیشینه نظریات و تعاریف موجود در مورد هویت مکان، مهمترین معیارهای بررسی تحقیقات انجام شده به شرح زیر است:

۱- بررسی فرآیند زمانی شکل‌گیری معانی مکان (گذشته، حال، آینده)

۲- بررسی معانی مورد مناقشه بین نیروهای مختلف اجتماعی

۳- برداشت فراگیر اطلاعات و داده‌ها

۴- تحلیل سیستماتیک و کل‌نگر یافته‌ها برای رسیدن به معانی

بر اساس این معیارها، جدول زیر را به عنوان بررسی روش‌شناسی‌های بکارگرفته شده در بررسی هویت مکان ارائه داد:

جدول ۳- مقایسه روش‌شناسی تحقیقات انجام شده

معیارهای بررسی / محقق	بررسی فرآیند زمانی شکل‌گیری معانی مکان	بررسی معانی مورد مناقشه بین نیروهای مختلف اجتماعی	برداشت فراگیر اطلاعات و داده‌ها	تحلیل سیستماتیک و کل‌نگر
Vainikka, 2014	✓	-	✓	-
Belanger et al, 2012	✓	-	-	-
Vlassenroot & Büscher, 2009	✓	✓	✓	-
Bolt, 2009	✓	✓	✓	✓
Valera & Guardia, 2002	✓	-	✓	-
عبدالهادی دانشپور، ۱۳۸۷	✓	-	-	✓

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

بررسی مطالعات انجام گرفته نشان می‌دهد:

۱- محدودیت مولفه‌های در نظر گرفته شده به عنوان مولفه‌های هویت مکان

۲- حرکت از بررسی مولفه‌های زیباشناختی- ادراکی به سمت مولفه‌ها اجتماعی-اقتصادی و سیاسی

۳- محدودیت توجه به مولفه‌های قدرت در بررسی هویت مکان

۴- حرکت از روش‌های مبتنی بر پرسشنامه بسته و نیمه بسته به سمت روش‌های مصاحبه عمیق و تحلیل گفتمان

هویت مکان

چارچوب محتوایی هویت مکان: بررسی ادبیات موجود در مورد هویت مکان نشان از وجود نوعی دوتایی «درون» و «بیرون» در چارچوب محتوایی هویت مکان دارد. به عقیده رز (Rose, 1995) همزمان با آن‌که یک گروه از طریق شناخت ویژگی‌های درونی خود در حال احراز هویت است، در همان زمان در حال یافتن ارتباطش با دیگران از طریق دریافت تفاوت‌ها و شباهت‌ها نیز می‌باشند؛ به بیان دیگر، هویت سامانه‌ای است که در آن ارتباطی بر مبنای تشابهات درونی و ارتباطی بر مبنای تفاوت‌ها بیرونی به طور همزمان در حال فعالیت است. راپاپورت نیز معتقد است ۱) هر هویت محیطی یک محتوای درونی دارد که ذات و ماهیت خودش را نشان می‌دهد و ۲) هر هویت دارای مرزی است که آن را از بیرون و غیر از خودش جدا می‌کند (راپاپورت، ۱۳۸۴). عبدالهادی دانشپور این دوتایی را تحت عنوان ۱) هویت اثباتی و ۲) هویت القایی معرفی می‌کند (دانشپور، ۱۳۷۹: ۵). رانکایولو (Roncayolo, 2007: 31) در مورد تشابهات درونی مکان معتقد است در بسیاری از مکان‌ها، نوعی از همگنی[۶] مشاهده می‌شود که باعث تشخیص و تمایز مکانی از مکان دیگر می‌شود. در اینجا از این تشابهات داخلی تحت عنوان «معانی درونی مکان» یاد می‌شود. به عقیده دیوید هیوم (Hume, 1975) در عین اهمیت ویژگی‌های درونی در شکل‌گیری هویت، هیچ انسان یا شیئی نمی‌تواند دارای هویتی مستقل باشد، بلکه هویت در حقیقت در رابطه بین افراد و گروه‌ها در طول زمان و فضا شکل می‌گیرد. لذا باید به این نکته تأکید کرد که در رابطه بین فرد یا گروه با افراد یا گروه‌های دیگر، تنها تفاوت‌های ناشی از ویژگی‌های انسجام دهنده درونی آنها مهم نیست، بلکه کسب و حفظ نقش، جایگاه و ارتباط بخش مهمی از هویت را تشکیل می‌دهد. در اینجا از این ویژگی‌های ارتباطی با بیرون و معانی تولید شده از این ارتباط تحت عنوان «معانی بیرونی مکان» یاد می‌شود.

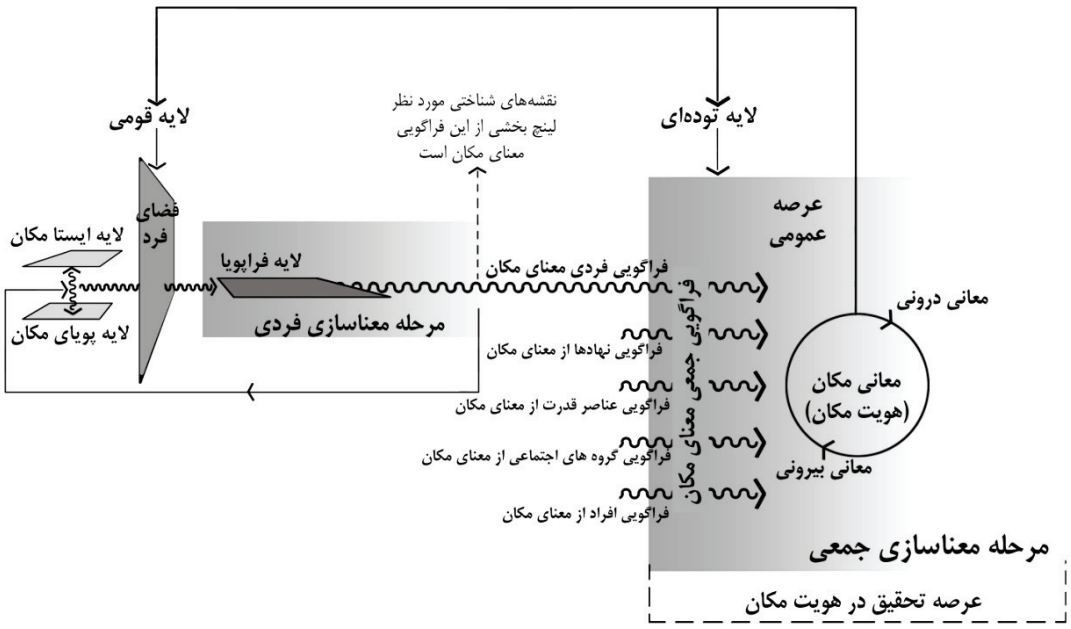
بنابراین هویت مکان محصول سامانه پویا و مداومی است مبتنی بر فرآیند همزمان رد[۷] و تکمیل[۸]. در مرحله اول یا مرحله «رد»، مکان از طریق ایجاد برخی ویژگی‌های انسجام دهنده، متمایز کننده و وحدت‌بخش درونی، خود را از دیگر مکان‌ها جدا و متفاوت می‌کند. در این مرحله، «معنای درونی» هویت مکان شکل می‌گیرند. در مرحله دوم یا مرحله «تکمیل»، مکان با قرارگیری در شبکه‌ای از مکان‌ها از طریق برقراری ارتباط، پذیرفتن نقش یا جایگاه، موجب تکمیل شبکه‌ای از مکان‌ها می‌شود. در این مرحله، «معنای بیرونی» هویت مکان شکل می‌گیرند. بنابراین هویت مکان محصول سامانه پویا و مداومی است مبتنی بر رابطه همزمان بین «معنای درونی» و «معنای بیرونی». این چارچوب مفهومی تا حدی می‌تواند به فهم معنای هویت کمک کرده و در فرآیند بررسی هویت مکان بکار گرفته شود. اما برای بررسی هویت مکان، بجز چارچوب مفهومی، به چارچوب رویه‌ای یا فرآیندی شکل‌گیری هویت مکان نیز نیاز است.

چارچوب فرآیندی شکل‌گیری هویت مکان: چارچوب رویه‌ای یا فرآیندی، عوامل شکل‌دهنده، چگونگی تاثیرگذاری و تقدم و تأخر تاثیرگذاری این عوامل بر یکدیگر در فرآیند شکل‌گیری یک مفهوم را تبیین می‌کند. همان‌طور که در بخش قبل مشاهده شد، در تعاریف متاخر هویت مکان، به روایت‌های افراد و گروه‌ها در مورد عناصر شکل دهنده هویت مکان به عنوان عامل اصلی شکل‌دهنده هویت مکان اشاره شده است. رو دفینا معتقد است که روایت، ساختاری است که جامعه، خودش را برای دیگران توصیف کرده و از این طریق به هویت خود شکل می‌دهد. این نوع بیان در مورد خود، در حقیقت ساخت معنا و هویت در خلال روایت‌گری است (DeFina, 2003). بنابراین چارچوب فرآیندی هویت مکان می‌بایست تبیین کند این روایت‌ها چگونه شکل می‌گیرند.

عناصر موجود در مکان را می‌توان در دو لایه کلی دسته‌بندی کرد؛ لایه ایستا[۹] و لایه پویا[۱۰]. لایه ایستا در حقیقت به بخش‌های فیزیکی شامل ساختمان‌ها، اجسام و اشیاء درون مکان یا پیرامون آن از قبیل مرزها، نشانه‌ها، پهنه‌ها، عناصر طبیعی خاص و غیره اطلاق می‌شود. اما لایه پویای مکان، در حقیقت لایه‌ای است که کوین لینچ از آن تحت عنوان جریان‌ها یاد می‌کند؛ جریان فضایی افراد، کالاها و اطلاعات (لینچ، ۱۳۸۱: ۲۵۷). اما این دو لایه به صورت مستقل و مجزا ایجاد کننده معنای مکان در ذهن فرد نیستند، بلکه این دو لایه از طریق عبور از ذهن فرد به لایه‌ی سومی تبدیل می‌شوند که در اینجا از آن به عنوان لایه فراپویا یاد می‌شود. نقشه‌های شناختی لینچ در حقیقت بازنمایی بخش از این لایه است (لینچ، ۱۳۷۴).

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

برای تبیین فرآیند شکل‌گیری روایت‌های هویت مکان، نیاز است به دو لایه دیگر نیز اشاره شود. گروث (Groth,2002:17-19) در تبیین فرآیند شکل‌گیری هویت مکان به دو لایه ۱) لایه قومی[11] و ۲) لایه توده‌ای[12] اشاره می‌کند. در توضیح لایه قومی وی معتقد است که این لایه، فرهنگ‌ها و احساسات درونی شده فردی که اعضای یک اجتماع را به یکدیگر متصل می‌کند در بر می‌گیرد. بخش اعظم این لایه خواص فردی دارد. لایه دوم لایه توده‌ای است که از طریق آن و بوسیله مباحث عقلانی، اعضای جامعه به بحث در مورد حقوق و مسئولیت‌های مشترک‌شان می‌پردازند. این لایه خاصیتی گفتمانی داشته و معانی تولید شده در این لایه غالباً مورد مناقشه و ادعا از طرف گروه‌های مختلف هستند. از این به عقیده گروث (Groth, 2002: 17) هویت در لایه توده‌ای، ماهیتی چند مرکزی دارد نه تک مرکزی، و توسط شهروندانی که زندگی خودشان را بر اساس علایق‌شان در چارچوب قانونی و اجتماعی خاصی شکل می‌دهند، ایجاد می‌شود. بنابراین افراد و جوامع از طریق روایت و فراگویی ویژگی‌های مکان، به هویت‌شان شکل می‌دهند و هویت مکان نیز از طریق فراگویی و روایت‌گری مولفه‌های هویت مکان شکل می‌گیرد. بر اساس آنچه بررسی شد، نمودار زیر فرآیند شکل‌گیری هویت مکان را به نمایش می‌گذارد.

تصویر ۱- چارچوب فرآیند شکل‌گیری هویت مکان

چارچوب تحقیق در هویت مکان

منظور از تدوین چارچوب تحقیق در هویت مکان، چارچوبی مدون و مشخص شامل تبیین روش‌شناسی، روش تحقیق، شیوه گردآوری داده‌ها و در پایان روش و فرآیند تحلیل یافته‌هاست.

تعیین روش‌شناسی و روش تحقیق در هویت مکان: بر اساس چارچوب مفهومی و فرآیندی شکل‌گیری هویت مکان، و با توجه به بررسی و نقد تحقیقات انجام شده، در این بخش احکام کلیدی مفهوم هویت مکان مطرح شود تا بتوان بر اساس آنها، چارچوب تحقیق مناسب تدوین شود. اهم این احکام عبارتند از:

۱- هویت مکان محصول معناسازی جمعی درونی و بیرونی مکان است.

۲- معنای جمعی مکان در طول زمان و به طور روزمره در اثر فراگویی و کنش معانی تولید و بازتولید شده و فراگویی و روایت می‌شود.

۳- معنای جمعی مکان از جنس گفتمان است، گفتمانی دائماً در حال تولید و بازتولید.

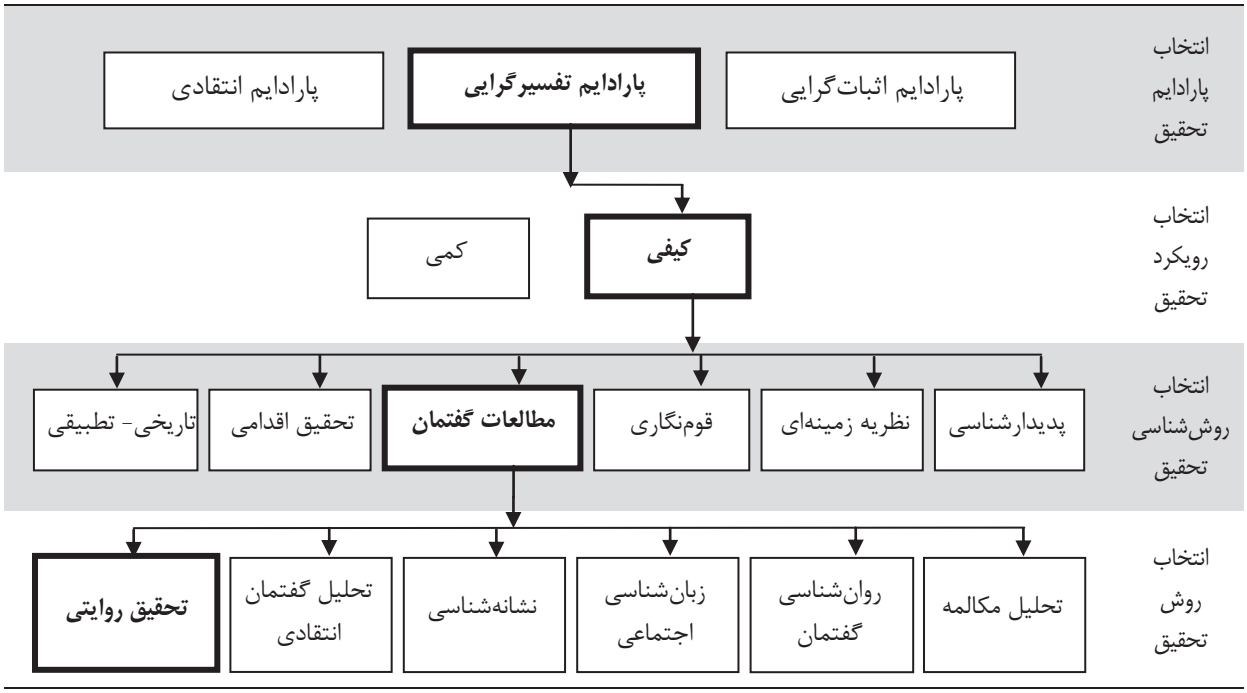
۴- معنای جمعی و روایت شده مکان در فرآیند تولید و بازتولید بر کنش‌های آتی جامعه تاثیرگذارند.

۵- فراگویی جمعی مولفه‌های ایستا و پویای مکان سبب می‌شود معنای جمعی مکان منحصربفرد و مکان-محور بوده و قابل انتقال به مکانی دیگر نباشند.

۶- روایت‌گری جمعی معنای مکان بخشی از فرآیند معناسازی مکان بوده و جدا از آن نیست.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

بر اساس احکام فوق، نمودار زیر خلاصه‌ای است حاصل از بررسی وسیع ادبیات موجود در حوزه روش تحقیق (بلیکی، ۱۳۹۳، پرتوی، ۱۳۸۷، ایمان، ۱۳۹۰، Arhar et al, 2001 ، Merriam, 2009, Jaworski & Coupland, 1999, Sheydayi & Dadashpoor, 2023، Holstein & Gubrium, 2011) که محصول این روند، انتخاب روش‌شناسی مطالعه گفتمان و روش تحقیق روایتی به عنوان چارچوب تحقیق و ارزیابی هویت مکان است.

تصویر ۲- طرح تحقیق در هویت مکان از انتخاب پارادایم تا انتخاب روش تحقیق

در ادامه روش تحقیق روایتی، شیوه تحقیق و چارچوب تحلیل یافته‌ها تشریح می‌شود.

روش تحقیق روایتی و شیوه جمع‌آوری داده‌ها: برای بررسی روش تحقیق روایتی ابتدا می‌بایست تعریفی از روایت ارائه شود. روایت، به طور خلاصه مجموعه ای از داستان‌هاست؛ نتیجه فرآیندهای داستان‌گویی است، نوعی گفتمان که می‌تواند شامل چندین فرم مختلف رسانه‌ای و چندین خط داستانی مختلف باشد (Sattler, 2022) پل ریکور (Ricoeur, 1983) روایت را «کل قابل فهمی که بر توالی و رشته رویدادهای هر داستان حاکم است»، تعریف می‌کند. به گفته ریزمن (Reissman, 2007: 54)، همه روایت‌ها سه عنصر اساسی دارند؛

- **نیروها:** بخش‌های گزیده‌ای از نیروها و اتفاقات حال و گذشته و ارائه پیش‌بینی از نیروهای احتمالی آینده
- **زمان:** یک تسلسل زمانی، شامل شروع، میانه و پایان.
- **رابطه علّی و معلولی:** یک پیرنگ‌سازی[۱۳] از اتفاقات و نیروهای گذشته درون یک داستان عمومی که درس‌هایی علّی- معلولی و گاهاً اخلاقی را فراهم می‌آورد.

گاهی اوقات، اصطلاح روایت توسط برنامه‌ریزان، معماران و دیگران در زمینه‌های وابسته «به‌عنوان یک استعاره استفاده می‌شود» (Ameel, 2021:17)، به این معنی که به عنوان مثال یک سایت از طریق ساختارها و چیدمان‌ها، ساختمان‌های آن و ارتباط این عناصر با یکدیگر، به یک «زبان» خاص صحبت یا معناهایی را روایت می‌کند. ساتلر (Sattler, 2022) معتقد است با توجه به ارتباط در برنامه‌ریزی، می‌توان ادعا کرد که درگیری با روایت‌ها و الگوهای روایی، درک جدیدی از مکان‌ها و همچنین کارکرد شهرنشینی و مناقشات آن در کل را به همراه داشته است و می‌تواند ادامه دهد. درگیر شدن برنامه ریزی شهری با داستان سرایی و روایت‌گری، در واقع به بخشی از تلاشی در مقیاس بزرگتر تبدیل شده است که نه تنها سایت های مختلف، بلکه افراد مختلف و دانش و دغدغه‌های آنها را در بر می‌گیرد (Sattler, 2022 :295).

تحقیق روایتی، در حقیقت کار کردن با داستان‌هایی است که مردم به صورت خودآگاه بیان می‌کنند. این داستان‌های خودآگاه در حقیقت بر دیگر داستان‌های عمیقی که افراد به طور ناخودآگاه در ذهن‌شان دارند، استوار هستند. در این روند، افراد در واقع داستان‌هایی را ساخته و بیان

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

می‌کنند که ادراکات و مفاهیم ذهنی‌شان را مورد حمایت قرار می‌دهد و از بیان داستان‌هایی که از این تجربیات حمایت نکرده و باعث تخریب ادراکات یا هویت ادعا شده‌شان می‌شود، یا اینکه در بیان احساسات و ادراکات‌شان بی‌تأثیر و منفعل است، خودداری می‌کنند (Bell, 2002; Doucet, 2020).

بر اساس نوشتگان موجود، تحقیق روایتی را هم می‌توان به عنوان ابزاری برای جمع آوری اطلاعات و داده‌ها و هم برای تحلیل در زمینه علوم شناختی، مطالعات سازمانی، تئوری شناخت، مطالعات جامعه‌شناسی و آموزش بکار گرفت. کلاندینین و کانلی تصریح می‌کنند که روایت، هم پدیده‌ای است مورد مطالعه و هم روش و شیوه‌ای برای مطالعه دیگر موضوعات (Clandinin & Connelly, 2000: 3) . برچر و هاروی بیان می‌کنند که یکی از توانایی‌های مهم تحقیق روایتی ، جمع‌آوری داده‌هایی است که در بسیاری از روش‌های تحقیقی، اطلاعات و داده‌های حاشیه‌ای محسوب شده و بدین ترتیب بی‌استفاده باقی می‌مانند. آنها همچنین تصریح می‌کنند که تحقیق روایتی، روش مناسبی برای تحقیقات بین فرهنگی است (Brecher & Harvey, 2002: 326). بِل (Bell, 2002: 212) مزایای زیر را برای تحقیق روایتی برشمرده است:

۱- فهم معانی فردی و گروهی علاوه بر نتایج و برون‌دادها

۲- دستیابی به اطلاعاتی ناخودآگاه، ادراکات و انگاشت‌های مخفی درونی فرد و جامعه.

۳- روشن ساختن تصورات و فرآیند زمانی تجارب افراد و گروه‌ها

رحیم و همکاران (Rahiem et al, 2021) در مورد مزایای تحقیق روایتی معتقدند که تحقیق روایتی عواملی را نشان می‌دهد که ممکن است سایر رویکردها آن‌ها را کشف نکرده باشند، از جمله: الف) روایت‌ها را می‌توان برای درک بهتر رویدادها با مستند کردن چیستی، چرایی و چگونه یک رویداد استفاده کرد؛ ب) روایت یکی از بهترین روش‌ها برای مطالعه تجربیات انسان است. ج) روایات ارتباطات بین رشته‌ای را فراهم می‌کند که تحلیل را غنی می‌کند. د) روایات صدایی را برای جوامعی فراهم می‌کند که ممکن است قبلاً صدای آنها شنیده نشده باشد. هـ) روایت‌ها احساسات و عواطف مردم را اغلب از طریق ارتباط غیرکلامی منتقل می کنند. و) روایات اطلاعات غنی و عمیقی را ارائه می‌دهند. اما کارکرد تحقیق روایتی در بررسی هویت مکان چیست؟ ریزمن (Reissman, 2007) مهمترین شیوه‌های[۱۴] جمع‌آوری داده‌ها در تحقیق روایتی را به شکل زیر معرفی می‌کند:

- **مصاحبه روایتی:** محقق در این شیوه باید قادر باشد بین روایت‌های فردی و روایت‌های همگانی تفاوت قائل شده و آنها را تشخیص دهد که این موضوع اغلب از طریق جمع‌آوری و مقایسه این مصاحبه‌ها با اطلاعات بدست آمده از دیگر شیوه‌ها میسر می‌شود.

- **جمع‌آوری طبیعی داستان‌ها:** داستان‌هایی که به طور غیررسمی بیان می‌شوند، ممکن است برای رسیدن به سامانه‌های معنایی و ارزشی از اهمیت خاصی برخوردار باشند. از طریق فعل و انفعالات و اندرکنش بین داستان‌ها، اعضای یک جامعه، به تفسیر و چارچوب‌سازی اتفاقات در حال رخ دادن می‌پردازند (علی‌الحسابی و مرادی، ۱۳۸۸).

- **مورد کاوی سازمان‌یافته:** تحقیق مورد کاوی، سامانه‌ای اجتماعی را در نظر گرفته و به کاوش آن به طور دقیق و تفصیلی می‌پردازد تا به دلایل ارتباطات و فرآیندهای موجود پی برده و از طریق روشن کردن بخش‌هایی از رخدادهای موجود، دلیل وقوع برخی از اتفاقات را توجیه و تبیین کند.

چارچوب تحلیل یافته‌ها: به گفته کی. ین تجزیه و تحلیل داده‌ها از جمله کارهایی است که هنوز مراحل ابتدایی خود را می‌گذراند و از مشکل ترین جنبه‌های اجرای تحقیق موردی است. در بسیاری از موارد، پژوهشگران در حالی کار تحقیقی خود را شروع می‌کنند که نسبت به مدارکی که باید تجزیه و تحلیل کنند هیچ دیدگاه روشنی ندارند و در نهایت کار در ادامه روند تحلیل با مشکل روبرو می‌شود (کی. ین، ۱۳۸۱: ۱۶۰).

همه روایت‌ها به طور کلی از دو سطح یا لایه کلی و مرتبط تشکیل می‌شوند؛ ۱) سطح داستانی[۱۵] که بیشتر شکلی یا ساختاری است و ۲) سطح گفتمانی[۱۶] یا لایه محتوایی. اگر چه این دو بخش در ارتباطی نزدیک با یکدیگر بوده و بر هم تاثیر گذارند، اما تمرکز بر هر یک از آنها در علوم و زمینه‌های علمی متفاوتی کاربرد دارد. لایه داستانی روایت، شامل زنجیره‌ی رویدادهای بنیادی روایت است که با ترتیب زمانی یا بنا به موقعیت مکانی و رابطه‌اش با کنشگران درگیر در این رویدادها کنار هم قرار گرفته‌اند (مارتین، ۱۳۸۹)، در حالی که لایه دوم یا لایه گفتمانی روایت‌ها، لایه‌ای است که معنای مورد نظر راوی روایت در آن قرار می‌گیرد. بنابراین منظور از بخش گفتمانی روایت، معانی آشکار یا پنهانی است که روایت‌گر از طریق بکارگیری روایت و روایت‌گری، قصد دارد آن را بیان نموده و منتقل نماید (غفاری و نجومیان، ۱۳۹۱).

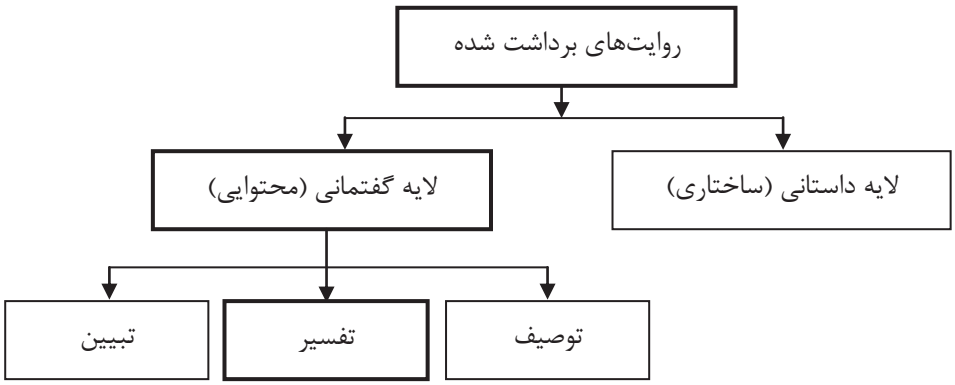
بر این اساس، موضوع مشخص آن است که در بررسی هویت مکان که همان بررسی معنای روایت شده در مورد هر یک از مولفه‌های هویت

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

مکان است، محقق بیش از آن که به دنبال تحلیل یا تفسیر لایه داستانی روایت باشد، می‌بایست به لایه گفتمانی روایت‌ها پرداخته و معانی آشکار و نهان مورد نظر روایت‌گران را مورد بررسی قرار دهد. از این رو، روش قابل بکارگیری در اولین گام تحلیل، استفاده از روش تحلیل گفتمان است.

تحلیل لایه گفتمانی متن که تحت عنوان تحلیل گفتمان از آن یاد می‌شود به طور کلی از نظر عموم نظریه پردازان در این زمینه از سه مرحله تشکیل شده است؛ ۱) مرحله توصیف، ۲) مرحله تفسیر و ۳) مرحله تبیین (ایمان، ۱۳۹۱: ۱۹۲). مرحله توصیف مرحله‌ای است که با ویژگی‌های صوری متن مانند واژگان، دستور و ساخت‌های متنی سروکار دارد. ه نظر فرکلاف، از طریق ویژگی‌های صوری متن، نمی‌توان مستقیماً به تأثیرات ساختاری این ویژگی‌ها بر شالودهٔ جامعه دست یافت؛ زیرا رابطهٔ متن و ساختارهای اجتماعی، رابطه‌ای غیرمستقیم است. اینجاست که ضرورت تفسیر مطرح میشود تا متن بر اساس مفروضات عقل سلیم، که به ویژگی های متن ارزش میدهند، تولید و تفسیر شوند .تفسیرها، ترکیبی از محتویات خود متن و ذهنیت مفسر است. تبیین، مرحله‌ای است که به بیان ارتباط میان تعامل و بافت اجتماعی می‌پردازد: اینکه چگونه فرایندهای تولید و تفسیر تحت تأثیر اجتماع قرار دارند (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۱۷۰ـ۱۷۱).

بنابراین از میان این سه مرحله، بکارگیری مرحله تفسیر می‌تواند در فهم معانی در لایه گفتمانی کمک کند. نتیجه نهایی این بخش، یعنی تفسیر لایه گفتمانی، می‌تواند به محقق چارچوبی برای فهم هویت مکان را ارائه دهد. بنابراین نمودار زیر را به عنوان نمودار چارچوب تحلیل در بررسی هویت مکان ارائه نمود.

تصویر ۳- چارچوب کلی استراتژی تحلیل یافته‌ها در ارزیابی هویت مکان

نتیجه‌گیری

بر اساس آنچه در مقاله حاضر آمد، شناخت معانی شکل دهنده به هویت مکان، می‌بایست با در نظر گرفتن چارچوب محتوایی و رویه‌ای شکل‌گیری هویت مکان باشد. بر اساس چارچوب محتوایی و فرآیندی هویت مکان تبیین شده از میان روش‌شناسی‌های موجود در رویکرد کیفی، روش‌شناسی مطالعات گفتمان و از روش‌های موجود در این روش‌شناسی، روش تحقیق روایتی به عنوان روش مناسب و کارآمد تحقیق در هویت مکان انتخاب و تبیین شد. از میان روش‌های استفاده شده در تحقیقات پیشین، اگر چه هیچ یک از روش‌های بکارگرفته شده را نمی‌توان به طور کلی رد کرد، اما به نظر می‌رسد بر اساس چارچوب ارائه شده در مورد هویت مکان، روش تحقیق روایتی به دلایل زیر توانایی بیشتری برای بررسی این مفهوم را دارد:

۱- توانایی بررسی فرآیند زمانی شکل‌گیری معانی: بر اساس چارچوب محتوایی، هویت مکان محصول سامانه پویا و مدوامی است مبتنی بر رابطه همزمان بین «معنای درونی» و «معنای بیرونی». از این رو، روش تحقیق در هویت مکان می‌بایست ظرفیت بررسی مفاهیم مختلف در طول زمان را داشته باشد. روشن ساختن تصورات و فرآیند زمانی تجارب افراد و گروه‌ها، یکی از توانایی‌های روش تحقیق روایتی است.

۲- قابلیت بررسی معانی مورد مناقشه بین نیروهای مختلف مرتبط با مکان: هویت مکان، مفهومی دائماً مورد مناقشه و ادعا بین گروه‌های مختلف اجتماعی و نیروهای موثر در جامعه است. یکی از خواص اصلی روایت‌ها، توجه به نیروهای موثر و عملکرد آنها در مورد یک مولفه است. از این‌رو، روش تحقیق روایتی از طریق جمع‌آوری روایت‌های گروه‌ها و نیروهای مختلف اجتماعی، توانایی بررسی آنها را دارد.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

۳- قابلیت برداشت و جمع‌آوری فراگیر اطلاعات و داده‌ها: بررسی هویت مکان، کار کردن به مفاهیم از پیش فرض شده نیست، بلکه تحقیق در معانی موجود در مکان بر اساس فرآیند تولید و بازتولید معانی است. از این رو، در بسیاری از مواقع اطلاعاتی که به نظر حاشیه‌ای و غیرضروری می‌رسند، می‌توانند عناصر اصلی معنای و هویت مکان باشند. روش تحقیق روایتی از طریق جمع‌آوری روایت‌های موجود در جامعه در مورد موضوعات مختلف، توانایی جمع‌اوری داده‌های و اطلاعاتی که ممکن است حاشیه‌ای انگاشته شده باشند را دارد.

۴- قابلیت تحلیل کل‌نگر و سیستماتیک یافته‌ها و داده‌های جمع‌آوری شده: هویت مکان در هر یک از مولفه‌ها، در حقیقت محصول گفتمان غالب موجود در مورد آن مولفه است. روش تحقیق روایتی به دلیل قرارگیری در زیرمجموعه روش‌شناسی مطالعات گفتمان، قابلیت بکارگیری روش تحلیل گفتمان و از آن طریق، تحلیل کل‌نگر و دستیابی به گفتمان غالب در مورد هر یک از مولفه‌ها را دارد.

در پایان و بر اساس چارچوب تحلیلی ارائه شده، طی فرآیند بررسی هویت مکان شامل جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، دسته‌بندی و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل گفتمان، در پایان محقق می‌بایست بتواند به طور روشن و از طریق تفسیر معانی موجود در روایت‌ها، منابع بیان کننده و مقایسه آنها، عناصر و مولفه‌های تشکیل دهنده هویت مکان را شناسایی و تبیین نماید.

پی‌نوشت

1. Identity of place
2. Space
3. Location
4. Strategic Articulation
5. Narratives
6. Homogeneity
7. Contradictoty
8. Complementary
9. Static
10. Dynamic
11. Ethnos
12. Demos
13. Plotting
14. Technique
15. Story
16. Discourse

منابع

- ایمان، م. ت. (۱۳۹۰). مبانی پارادایمی روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم انسانی، نشر حوزه و دانشگاه.
- ایمان، م. و ساداتی، ا. (۱۳۹۱). روش‌شناسی تحقیقات کیفی، انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- بلیکی، ن. (۱۳۹۳). پارادایم‌های تحقیق در علوم انسانی، ترجمه محمدی تقی ایمان، سید حمیدرضا حسنی و سید مسعود ماجدی، انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- پرتوی، پ. (۱۳۸۷). پدیدارشناسی مکان، انتشارات فرهنگستان هنر، تهران.
- جیکوبز، ج. (۱۳۸۹). مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا، ترجمه حمید رضا پارسی و آرزو افلاطونی، انتشارات دانشگاه تهران.
- دانایی فرد، ح.، الوانی، س. م. و آذر، ع. (۱۳۸۶). روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع، نشر اشراقی، تهران.
- دانشپور، ع. (۱۳۷۹). هویت شهری؛ نمونه موردی خیابان انقلاب تهران، رساله دکتری شهرسازی، دانشگاه تهران.
- دلاور، ع. (۱۳۸۹). روش‌شناسی کیفی، فصلنامه راهبرد، سال ۱۹، شماره ۵۴، ص ۳۰۷-۳۲۹.
- راپاپورت، آ. (۱۳۸۴). معنای محیط ساخته شده؛ رویکردی در ارتباط غیرکلامی، ترجمه فرح حبیب، انتشارات سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران.
- علی‌الحسابی، م. و مرادی، س. (۱۳۸۸). بررسی سیر تحول و تکامل مفهوم هنر عمومی، دو فصلنامه علمی- پژوهشی نامه معماری و شهرسازی، شماره ۲، بهار و تابستان، ص ۵- ۱۸.
- غفاری، م. و نجومیان، ا. (۱۳۹۱). گفتمان غیرمستقیم آزاد و اهمیت آن در سبک‌شناسی روایت: بررسی مقابله‌ای داستان‌های مدرنیستی و پیشامدرنیستی»، فصلنامه علمی-پژوهشی نقد زبان و ادبیات خارجی، دانشگاه شهید بهشتی، دوره پنجم شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، ۱۱۷-۸۵.
- فرکلاف، ن. (۱۳۷۹). تحلیل گفتمان انتقادی، ترجمهٔ فاطمه شایسته پیران و دیگران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه، تهران.
- کالن، گ. (۱۳۹۱). گزیده منظر شهری، ترجمه منوچهر طبیبیان، انتشارات دانشگاه تهران.
- کی. ین، ر. (۱۳۸۱). تحقیق موردی، ترجمه: سید محمد اعرابی، علی پارساییان، ناشر دفتر پژوهشهای فرهنگی، تهران.
- گروتر، ی. ک. (۱۳۸۳). زیباشناسی در معماری، ترجمه: جهانشاه پاکزاد و عبدالرضا همایون، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- لینچ، ک. (۱۳۷۴). سیمای شهر، ترجمه منوچهر مزینی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- لینچ، ک. (۱۳۸۱). تئوری شکل خوب شهر، ترجمه حسین بحرینی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- مارتین، و. (۱۳۸۹). نظریه‌های روایت، ترجمه محمد شهبا، انتشارات هرمس، تهران.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

- Ameel, L. (2020). *The narrative turn in urban planning: Plotting the Helsinki waterfront*. Routledge.
- Amundsen, A. B. (2001). Articulations of identity: A methodological essay and a report on Askim and Tidaholm. *Østfold, NoordXXI*.
- Bell, J. S. (2002). Narrative inquiry: More than just telling stories. *TESOL quarterly*, *36*(2), 207-213.
- Bolt, R. (2010). Urban Aboriginal identity construction in Australia: An Aboriginal perspective utilising multi-method qualitative analysis.
- Brecher, M., & Harvey, F. P. (Eds.). (2002). *Millennial reflections on international studies*. University of Michigan Press.
- Clandinin, D. J., & Connelly, F. M. (2004). *Narrative inquiry: Experience and story in qualitative research*. John Wiley & Sons.
- De Fina, A. (2003). Identity in narrative. *Identity in Narrative*, 1-265.
- Dormans, S., & Lagendijk, A. (2009). A Narrative Understanding of an Entrepreneurial City: The Case of Tilburg. *The Disoriented State: Shifts in Governmentality, Territoriality and Governance*, 161-180.
- Doucet, B. (2020). Deconstructing dominant narratives of urban failure and gentrification in a racially unjust city: The case of Detroit. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, *111*(4), 634-651.
- Groth, N. B. (2002). Urban and regional identity challenged by globalization. *European Cities in a Global Era: Urban identities and regional development*.
- Holly, M. L., Arhar, J. M., & Kasten, W. C. (2009). Action research for teachers: Traveling the yellow brick road. (No Title).
- Hume, D. (2000). *A treatise of human nature*. Oxford University Press.
- Jaworski, A., & Coupland, N. (Eds.). (1999). *The discourse reader* (Vol. 2). London: Routledge.
- Kalandides, A. (2011). The problem with spatial identity: revisiting the "sense of place". *Journal of Place Management and Development*, *4*(1), 28-39.
- Kavaratzis, M. (2009). Cities and their brands: Lessons from corporate branding. *Place branding and public diplomacy*, *5*, 26-37.
- Low, S. M., & Altman, I. (1992). Place attachment: A conceptual inquiry. In *Place attachment* (pp. 1-12). Boston, MA: Springer US.
- Madanipour, A. (2013). The identity of the city. *City Project and Public Space*, 49-63.
- Merrıam, S. B. (2009). Qualitative research a guide to design and implementation.
- Paasi, A. (2003). Region and place: regional identity in question. *Progress in human geography*, *27*(4), 475-485.
- Rahiem, M. D., Ersing, R., Krauss, S. E., & Rahim, H. (2021). Narrative inquiry in disaster research: An examination of the use of personal stories from the child survivors of the 2004 Aceh tsunami. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, *65*, 102544.
- Relph, E. (2016). The paradox of place and the evolution of placelessness. In *Place and Placelessness revisited* (pp. 20-34). Routledge.
- Ricoeur, P. (2015). *Soi-même comme un autre*. Média Diffusion.
- Roncayolo, M., & Bartolomei, M. (2007). *Territoires en partage: Nanterre, Seine-Arche: en recherche d'identité (s)*. Parenthèses.
- Rose, G. (1995). Place and identity: a sense of place. *A place in the world?: places, cultures and globalization*, 87-132.
- Sampson, K. A., & Goodrich, C. G. (2009). Making place: Identity construction and community formation through "sense of place" in Westland, New Zealand. *Society and Natural Resources*, *22*(10), 901-915.
- Sattler, J. (2022). Narrative Analysis. *Metropolitan Research*, 289.
- Sheydayi, A., & Dadashpoor, H. (2023). Conducting qualitative content analysis in urban planning research and urban studies. *Habitat International*, *139*, 102878.
- Stedman, R. C. (2002). Toward a social psychology of place: Predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity. *Environment and behavior*, *34*(5), 561-581.
- Vainikka, J. T. (2015). Reflexive identity narratives and regional legacies. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, *106*(5), 521-535.
- Valera, S., & Guardia, J. (2002). Urban social identity and sustainability: Barcelona's Olympic Village. *Environment and behavior*, *34*(1), 54-66.
- Vlassenroot, K., & Büscher, K. (2009). The city as frontier: urban development and identity processes in Goma.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]

On Research methodology in identity of place with an emphasis on explaining the Narrative Inquiry Method

Mehran Alalhesabi, *Associate Professor of Urban Design, Iran University of Science and Technology (IUST), Tehran, Iran*
Salman Moradi*, *Assistant Professor, Islamic Azad University (IAU), South Tehran Branch, Tehran, Iran*

Extended abstract
Introduction: In most of the existing literature about identity, the influential role of place in the formation of identity is mentioned and its importance is emphasized. On the other hand, addressing the issue of Identity of place has also been the subject of some research in the sector of environmental studies and planning. The present article first examines and analyses the background of the research in two dimensions: 1) the background of theories and 2) the background of the methodology of research in place identity and has identified the shortcomings of the background of research methodology in identity of place. In the background section of theories, these theories are divided into two main categories, including earlier theories and late theories about the definition of the identity of place. The movement from earlier definitions to later definitions in recent decades is the result of paying attention to the numerous non-physical dimensions and components that make up the identity of the place, especially the dimensions related to the political economy and social forces of the place.
Methodology: Using the exploratory and inductive research method, after reviewing the existing literature on the identity of place, the conceptual framework (content) and the procedural framework (process) of the formation of the identity of place have been explained. In the second part of the article, based on the review of the existing literature on research methodology, among the available methodologies in the qualitative approach, the discourse study methodology and the narrative research method as its subset are introduced as research components in place identity. In the following, the narrative research method is explained and the capabilities of this method in investigating the identity of the place are pointed out, including the ability to investigate the temporal process of the formation of meanings, the investigation of disputed meanings between different social and political forces, and comprehensive collection of information, and data and a holistic and systematic analysis of the findings and data collected.
Results: As the result of the article, the ways using the narrative inquiry method in investigating the identity of place are briefly discussed and the general framework analyzed based on the discourse analysis method is overviewed.
Conclusion: Based on what was discussed in this article, the methodological approach of validity research can be introduced as one of the most comprehensive research methods in spatial identity. One of the advantages of this method is that by employing it, critical points in spatial identity are significantly identifiable compared to other methods, and this can be used in the process of presenting a solution.
Keywords: Identity of place, research method, narrative inquiry

* Corresponding Author's E-mail: s_moradi@azad.ac.ir

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-19]